

Sundhedsstyrelsen
sst@sst.dk

Kopi:
Sundhedsminister Ellen Trane Nørby
Sundheds- og Ældreudvalget

31. juli 2017

LGBT Danmark hilser det velkomment, at processen med udarbejdelsen af den nye *vejledning om sundhedsfaglig hjælp ved kønsidentitetsforhold og kønsmodificerende behandling* skrider frem og skal hermed bidrage med et høringssvar.

Det skal indledningsvist bemærkes, at baggrunden for vores holdninger bl.a. er den situation, der er opstået, hvor mange transkønnede fravælger sundhedsvæsenets tilbud og derfor tyr til selvmedicinering – noget vi ser blandt både voksne og unge – eller til privat behandling i udlandet. Blandt bevæggrundene for, at det sker, er uoverskuelige ventetider på behandling i sygehusvæsenet, modvilje mod psykiatrisk udredning samt afvisning i og manglende tillid til sygehusvæsenet. Det er vores klare opfattelse, at situationen forværredes i 2012, da Sundhedsstyrelsen skærpede kravene til adgang til behandling, og også med udgivelsen af den gældende vejledning.

Overordnet set finder LGBT Danmark det afgørende, at forholdet mellem den transkønnede og sundhedsvæsenet er båret af gensidig tillid, hvor der lægges vægt på den enkeltes kønsidentitet og egen oplevelse af kønsligt ubehag.

LGBT Danmark har været dybt engageret i hele processen omkring den nye vejledning, og vi bemærker med tilfredshed, at der er blevet lyttet, hvilket blandt andet giver sig til kende i ordbrugen i vejledningsudkastet. Vi har gennem forløbet kredset om en række vigtige temaer, og vi finder, at der i udkastet er behov for nogle præciseringer, hvilket vi vil uddybe her.

Psykiatrisk udredning

LGBT Danmark har flere gange i foråret spurgt ind til den nye vejlednings forhold til psykiatrisk udredning. Det er her blevet uddybet, at den nye vejledning ikke indeholder et obligatorisk krav til psykiatrisk udredning, hvilket vi finder meget tilfredsstillende. Der er imidlertid formuleringer i vejledningsudkastet, som kan tolkes modsat, hvorfor vi finder det afgørende vigtigt, at det i vejledningen klart, specifikt og utvetydigt anføres, at adgang til behandling ikke forudsætter en psykiatrisk udredning.

LGBT Danmark – Landsforeningen for bøsser, lesbiske, biseksuelle og transpersoner
NGO in special consultative status with the Economic and Social Council of the United Nations

Det multidisciplinære team

LGBT Danmark har forståelse for, at sygehusvæsenet anvender multidisciplinære teams for at sikre, at alle discipliner behørigt inddrages ved komplekse behandlingsforløb. Nogle transkønnede har behandlingsbehov af en kompleksitet, der tilsiger inddragelsen af flere discipliner. Til gengæld er der andre, der ikke har behov for komplekse behandlinger, men kun har brug for en enkelt disciplin – f.eks. kønshormonbehandling.

Vi har i dialogen gennem foråret forstået, at det for den enkelte transkønnede skal afstemmes, hvilke discipliner, der er behov for at inddrage, og at der godt kan være tale om, at det blot er en enkelt disciplin. Selvom vejledningsudkastet kan fortolkes sådan, er det dog ikke klart, fx når der gentagne gange tales om en fast psykiater i det multidisciplinære team. LGBT Danmark ønsker det derfor præciseret i teksten, at det multidisciplinære team alene omfatter relevante discipliner, og at dette ikke nødvendigvis inkluderer en psykiater.

Nedklassificering af behandling

I forlængelse af foregående, bemærker LGBT Danmark, at en række behandlinger, som anvendes i forhold til transkønnede, er almindelige og hyppigt forekommende i det danske sundhedsvæsen. Det gælder bl.a. brystkirurgi, fjernelse af kønskirtler, fjernelse af livmoder og kønshormonbehandling. Hertil kommer, at i årene 2012-2016 har 160-200 personer årligt fået stillet en DF64*-diagnose, hvor det må antages, at den i langt de fleste tilfælde er stillet i forbindelse med behandling med kønshormoner. I de første 6 måneder af 2017 er påbegyndt i alt 222 forløb i København og Aalborg.

Vi vil heller ikke undlade igen at bemærke, at kønshormonbehandling indtil indskærpelsen i 2012 i årtier havde fungeret problemfrit decentralt.

På den baggrund finder LGBT Danmark, at der ikke er belæg for at klassificere behandlingerne som højt speciale. Det er vores opfattelse, at alene genitalkirurgi har karakter af højt speciale, og vi finder, at andre behandlinger skal nedklassificeres. I den udstrækning dette fører til behov for ændringer i vejledningsudkastet og specialeplanens specialevejledninger, må disse foretages.

Det bemærkes, at en nedklassificering også kan danne grundlag for en decentralisering af behandlingstilbuddene.

Børn og unge

Behandlingstilbuddet til transkønnede børn og unge blev indført i januar 2016 hos Sexologisk Klinik i samarbejde med Børne- og Ungdomspsykiatrisk Center, Bispebjerg samt Klinik for Vækst og Reproduktion, Rigshospitalet. Et forløb består pt. af samtaler på Sexologisk Klinik – en gennemgribende psykiatrisk screening, som alle underkastes uden en faglig vurdering – og behandling med stop-/kønshormoner. For børn og unge med kendte psykiatriske forhold, som er grundigt udredte og behandlede, startes i dag forfra med en ny udredning af samme forhold.

Supprimerende hormonterapi (stophormoner) udsætter puberteten, men ændrer ikke på køns karakteristika, og er desuden en fuldt reversibel behandling. Det er derfor ukorrekt, når vejledningsudkastet omtaler suppresserende hormonterapi som kønsmodificerende behandling.

Som for voksne må LGBT Danmark fastholde, at transkønnethed også hos børn og unge ikke er en psykiatrisk sygdom, hvorfor en ubegrundet brug af psykiatriske udredninger er både krænkende og stigmatiserende for den enkelte.

LGBT Danmark – Landsforeningen for bøsser, lesbiske, biseksuelle og transpersoner
NGO in special consultative status with the Economic and Social Council of the United Nations

Vi skal endvidere bemærke, at tid er en afgørende faktor, når det drejer sig om behandling med stophormoner. Gennem puberteten gennemgår den unges krop irreversible forandringer, som for unge transkønnede øger det kønslige ubehag, ligesom det efterfølgende kræver kirurgisk behandling at udbedre disse skader. Det er derfor afgørende, at behandling kan igangsættes uden hensyntagen til et længerevarende udredningsforløb. Modsat puberteten er stophormonbehandlingen fuldt reversibel.

LGBT Danmark ønsker også at påpege, at mange funktioner kan foregå decentralt. Måling af højde og vægt, blodprøvetagning og injektion med stophormoner er rutinebehandling for børn med for tidlig pubertet. De hyppige rejser til København er meget indgribende i familielivet, forældres arbejdsliv og barnets skolegang.

LGBT Danmark ønsker en præcisering af, at udredte og behandlede psykiatriske forhold ikke skal gøres til genstand for en fornyet udredning.

Endelig bakker LGBT Danmark op om høringsskrivelsen fra FSTB – Foreningen for Støtte til Transkønnede Børn og har assisteret foreningen i udarbejdelsen af bilaget hertil, 'Tekstnære kommentarer fra FSTB – Foreningen for Støtte til Transkønnede Børn, vedr. vejledningens afsnit 9 "Kønsmodificerende behandling hos personer under 18 år"'.

Planlægning

For voksne såvel som for børn og unge er det vigtigt at kunne overskue, hvad man skal igennem. LGBT Danmark ønsker derfor præciseret, at der ved indledningen af sundhedsfaglig hjælp og i samarbejde med den behandlingssøgende udarbejdes en tidsplan.

Det er vores forståelse, at punkterne om *psykiatrisk udredning* og *multidisciplinære teams* blot er præciseringer, hvorimod punkterne om *nedklassificering af behandling* og om *børn og unge* i en vis udstrækning går videre end intentionen i vejledningsudkastet.

LGBT Danmark har bestræbt sig på at skitsere tilbud, som er sundhedsfagligt forsvarlige, som kan nedbringe ventetider og som kan skabe tillid mellem transpersoner og sundhedsvæsenet. Samtidig er det vores opfattelse, at de vil udnytte ressourcerne bedre end tilfældet er i dag.

Der medsendes også en tekstnær læsning af vejledningsudkastet, hvor vi kommer med detaljerede forslag. Dette skal ikke forstås som en gennemskrivning endsigende facitliste, men som bemærkninger til konkrete formuleringer.

Med venlig hilsen

LGBT Danmark

Landsforeningen for bøsser, lesbiske, biseksuelle og transpersoner

Søren Laursen
Forperson

Linda Thor Pedersen
Transpolitisk talsperson

LGBT Danmark – Landsforeningen for bøsser, lesbiske, biseksuelle og transpersoner
NGO in special consultative status with the Economic and Social Council of the United Nations

NYGADE 7, 2. th. • 1164 KØBENHAVN K • TLF. 3313 1948
LGBT@LGBT.DK • WWW.LGBT.DK